

Vesna Žveglič, odvetnica

PRIPRAVA NA STROKOVNI IZPIT IZ UPRAVNEGA POSTOPKA

Ljudska univerza Celje, 12. september 2017

URNIK PRIPRAV

1. DAN, torek, 5. september 2017

8.00–9.30	Uvod	– strokovni izpit iz upravnega postopka – pravni viri in literatura – opredelitev upravnega postopka – subsidiarna uporaba Zakona o splošnem upravnem postopku – smiselna raba Zakona o splošnem upravnem postopku – organi, ki odločajo v upravnih zadevah – pomen temeljnih načel – načelo zakonitosti – načelo varstva pravic strank in varstvo javnih koristi – načelo materialne resnice – načelo zasiljanja stranke – načelo proste presoje dokazov – načelo dolžnosti govoriti resnico in poštene rabe pravic – načelo samostojnosti pri odločanju – načelo pravice do pritožbe – načelo ekonomičnosti postopka
	1. Opredelitev upravnega postopka in temeljna načela	
	9.30–9.45	Odmor med predavanji
9.45–11.15	2. Pristojnost	– stvarna pristojnost – krajevna pristojnost – prepoved prevzema in prenosa pristojnosti – pravna pomoč – stek pristojnosti – ustalitev pristojnosti – prostorska omejitev pristojnosti – spor o pristojnosti – personalni pogoji za vodenje in odločanje v upravnem postopku – istočitev
	11.15–12.00	Odmor za kosilo
	3. Stranka in njeno zastopanje	– sposobnost biti stranka, procesna sposobnost, stvarna legitimacija – položaj stranke – položaj stranskega udeleženca – položaj zastopnika javnega interesa – smrt ali prenehanje stranke – zakoniti zastopnik – začasni zastopnik

12.00–13.30		– skupni predstavnik – pooblaščenec – strokovni pomočnik
	4. Jezik v postopku	
	5. Komuniciranje organov in strank	– vloge – vabila – zapisnik – zapisnik o posvetovanju in glasovanju – pregled spisov in obvestila o poteku postopka
13.30–13.45	Odmor med predavanji	
13.45–16.00	6. Vročanje	– čas in kraj vročanja – način vročanja – vročanje zakonitemu zastopniku in pooblaščenцу – vročanje pooblaščenцу za vročitev – vročanje državnim organom, organom samoupravnih lokalnih skupnosti, pravnim in fizičnim osebam, registriranim za opravljanje dejavnosti – vročanje v tužno – vročanje osebam z diplomatsko imuniteto – vročanje vojaškim osebam – vročanje zaposlenim v kopenskem, zračnem in lovskem prometu – vročanje osebam, ki jim je vzeta prostost – vročanje z javnim naznanilom – vročanje v primeru odklonitve sprejema vloge – vročanje v primeru spremembe naslova – vročilnica – pomočje pri vročanju – vrste rokov – začetek, tek in zaključek rokov – narok za ustno obravnavo – podajanje roka
	7. Rok in narok	
	8. Vrnitev v prejšnje stanje	
	9. Vzdrževanje reda	– opomin – odstranitev – denarna kazen
	10. Stroški upravnega postopka	– splošni, posebni in osebni stroški – stroški organov in strank – oprostitve, obročno plačilo in odlog plačila

2. DAN, četrtek, 7. september 2017

8.00–9.30	11. Začetek upravnega postopka in zahtevki strank	– začetek na zahtevo stranke – začetek po uradni dolžnosti – združitev zadev v en postopek – sprememba zahtevka – umik zahtevka – poravnava
	12. Ugotovitveni postopek	– posebni ugotovitveni postopek – skrajšani ugotovitveni postopek – predhodno vprašanje in identično dejansko stanje – prekinitev postopka – ustna obravnava
9.30–9.45	Odmor med predavanji	
9.45–11.15	13. Dokazni postopek	– dokazno breme – listine – potrdila iz uradne evidence – potrdila o dejstvih, o katerih organ ne vodi uradne evidence – priče – izjave stranke – izvedenci in tolmači – ogled – zavarovanje dokazov
	14. Odločba in sklep	– pisna in ustna odločba – sestavni deli odločbe – delna odločba – dopolnilna odločba – začasna odločba – rok za izdajo odločbe in molk organa – popraviljanje pomeni v odločbi – doklinitost, pravnomočnost in izvršljivost – sklep
11.15–12.00	Odmor za kosilo	
12.00–13.30	15. Pritožba	– pravica do pritožbe – pristojnost za odločanje o pritožbi – rok za pritožbo – razlogi za pritožbo – oblika in vsebina pritožbe – vložitev pritožbe – delo organa prve stopnje v zvezi s pritožbo – vročitev odločbe druge stopnje – pritožba zoper sklep
13.30–13.45	Odmor med predavanji	
13.45–15.15	Vaje	– izpit, viri in literatura – izdelava odločbe prve stopnje

3. DAN, torek, 12. september 2017

8.00–9.30	16. Izredna pravna sredstva	– obnova postopka – sprememba in odprava odločbe v zvezi z upravnim sporom – odprava in razveljavitev odločbe po nadzorstveni pravici – izredna razveljavitev – ničnost odločbe – pravne posledice odprave in razveljavitve
9.30–9.45	Odmor med predavanji	
9.45–11.15	17. Izvršba	– izvršljivost odločbe in sklepa – načela izvršilnega postopka – upravná in sodna izvršba – začetek izvršbe – izvršba za denarne obveznosti – izvršba za nedelarne obveznosti – izvršba v zavarovanje – začasni sklep za zavarovanje izpolnitve obveznosti
	18. Nadzor nad izvajanjem zakona	– upravná inspekcija – pristojnosti
11.15–12.00	Odmor za kosilo	
12.00–13.30	19. Sodno varstvo	– sodno varstvo pravic v upravnih zadevah – predmet upravnega spora – pristojnost in sestava sodišča – stranke v upravnem sporu – zastopnik javnega interesa – roki – stroški postopka – postopek pred sodiščem prve stopnje
13.30–13.45	Odmor med predavanji	
13.45–15.15	19. Sodno varstvo (nadaljevanje)	– vzorčni postopek – odločba in začasna odredba – pritožba – revizija – izvršba
	Vprašanja in razprava	

16. Izredna pravna sredstva

1. OBNOVA

POGOJI:

1) Upravni postopek je bil končan z dokončno odločbo

2) Podan je obnovitveni razlog

- 1) Nova dejstva ali novi dokazi, ki bi lahko sami zase ali v zvezi z že izvedenimi in uporabljenimi dokazi pripeljati do drugačne odločbe
- 2) Odločba je bila izdana na podlagi ponarejene listine ali krive izpovedbe priče ali izvedenca ali kot posledica kakšnega dejanja, ki je kaznivo po kazenskem zakonu
- 3) Odločba temelji na sodbi, ki je sodba pravnomočno spremenjena, razveljavljena ali odpravljena
- 4) Odločba organa, ki je vodil postopek, se opira na kakšno predhodno vprašanje, pa je pristojni organ pozneje to vprašanje v bistvenih točkah drugače rešil
- 5) Za stranko ugodna odločba je bila izdana na podlagi njenih neresničnih navedb
- 6) Pri izdaji odločbe sodelovala uradna oseba, ki bi morala biti po zakonu izločena
- 7) Odločbo je izdala uradna oseba pristojnega organa, ki je ni imela pravice izdati
- 8) Kolegijski organ, ki je izdal odločbo, ni odločal v sestavi, kot je predpisana z veljavnimi predpisi, ali če za odločbo ni glasovala predpisana večina
- 9) Osebi, ki bi morala biti udeležena v postopku kot stranka ali stranski udeleženec (*ne če je vstopila v postopek kot stranski udeleženec po izdaji odločbe prve stopnje (229/II ZUP)*), ni bila dana možnost udeležbe v postopku;
- 10) Stranke ni zastopal tisti, ki jo po zakonu lahko zastopa, če stranke ni zastopal zakoniti zastopnik, po zakonu pa bi jo bil moral zastopati ali če pooblaščenec stranke ni imel pooblastila, razen če je stranka kasneje odobrila procesna dejanja

Omejitve

- a) Uveljavljanja razlogov le v skladu z 261/III in 261/IV ZUP
- b) Če je bila odločba predmet upravnega spora, se sme dovoliti obnova samo zaradi tistih dejstev, ki jih je organ ugotovil v prejšnjem upravnem postopku, **ne pa tudi zaradi tistih dejstev, ki jih je ugotovilo sodišče v svojem postopku**

I. ZAČETEK

Po uradni dolžnosti ali na zahtevo stranke

Lahko tudi na predlog državnega tožilca ali državnega pravobranilca, a le če odločba posega v javne koristi

ROK ZA PREDLOG STRANKE / UVEDBO PO UD

- a) Subjektivni 1 mesec
- b) Objektivni 3 leta (*izjeme: kaznivo dejanje (tč. 2), pravnomočna sodba (tč. 3) in predhodno vprašanje (tč. 4)*)

II. ODLOČANJE O UVEDBI POSTOPKA OBNOVE

Stranka mora v **predlogu za obnovo postopka verjetno izkazati** okoliščine, na katere opira predlog in okoliščine, da je bil predlog podan v zakonskem roku.

O predlogu za obnovo postopka odloča tisti **organ, ki je izdal odločbo, na katero se predlog za obnovo nanaša.**

Predlog za obnovo **zavrže, zavrne ali pa izda sklep, da se obnova dovoljuje, in določi, v kakšnem obsegu naj se postopek obnovi.**

III. ODLOČBA O ZADEVI, KI JE BILA PREDMET OBNOVE

Pristojni organ lahko prejšnjo odločbo, ki je bila predmet obnove, pusti v veljavi, ali pa jo odpravi ali razveljavi in nadomesti z novo.

* VPLIV NA IZVRŠBO

Predlog za obnovo postopka **praviloma ne zadrži izvršitve odločbe**; vendar pa lahko organ, ki je pristojen za odločanje o predlogu, odloči, da se odloži izvršitev.

Sklep, s katerim se **dovoli obnova, zadrži izvršitev odločbe.**

2. SPREMEMBA ALI ODPRAVA ODLOČBE V ZVEZI Z UPRAVNIM SPOROM

POGOJI:

- 1) Sprožen je upravni spor
- 2) Upravni organ smatra, da so vsi tožbeni zahtevku utemeljeni
- 3) Ne krši pravice koga drugega
- 4) Iz razlogov, zaradi katerih bi lahko v odločbo poseglo sodišče

V primeru upravnega spora zoper novo odločbo, upravni organ ne sme ponovno uporabiti tega IPS.

3. ODPRAVA ALI RAZVELJAVITEV PO NADZORSTVENI PRAVICI

POGOJI: Odločba je bila izdana in vročena ter podan je eden izmed razlogov

a) ODPRAVA:

- 1) Odločbo je izdal stvarno nepristojen organ (ne če je nična, absolutna stvarna nepristojnost) – v 5-ih letih
- 2) V isti zadevi je bila že prej izdana pravnomočna odločba, s katero je bila ta upravna zadeva ob enakem dejanskem in pravnem stanju drugače rešena – v 5-ih letih
- 3) Odločbo je izdal organ brez soglasja, potrditve, dovoljenja ali mnenja drugega organa – v enem letu
- 4) Odločbo izdal krajevno nepristojen organ – v enem letu

b) RAZVELJAVITEV:

- 1) Z odločbo je bil očitno prekršen materialni predpis – v enem letu

Postopek se začne po uradni dolžnosti ali na zahtevo stranke, DT ali DP. Odločbo o odpravi ali razveljavitvi je treba **izdati v predpisanem roku**.

Pristojen je **organ, ki je pristojen za nadzor nad delom organa, ki je izdal odločbo** (v upravni zadevi iz izvirne pristojnosti SLS ministrstvo, v katerega delovno področje sodi zadeva po vsebini).

4. IZREDNA RAZVELJAVITEV ODLOČBE

POGOJI:

- 1) **Izvršljiva odločba**
- 2) Razveljavitev zahtevajo **nujni ukrepi v javnem interesu**, ki jih ni mogoče odlagati
- 3) **Sorazmernost posega** – razveljavi se samo če nevarnosti ne bi bilo mogoče uspešno odvrniti z drugimi sredstvi, s katerimi bi bile manj prizadete pridobljene pravice in odločba se lahko razveljavi tudi le deloma, in sicer toliko, kolikor je neogibno potrebno, da se odvrne nevarnost
- 4) Stranka, ki utrpí škodo zaradi razveljavitve odločbe, ima pravico **do povračila celotne škode**

PRISTOJNI ORGAN:

V zadevi iz državne pristojnosti organ druge stopnje, če tega organa ni, pa vlada.

V zadevi iz izvirne pristojnosti samoupravne lokalne skupnosti ministrstvo, v katerega delovno področje sodi zadeva po vsebini.

ROK:

Ni določen, a po naravi stvari le do izvršitve odločbe.

5. NIČNOST ODLOČBE

Gre za najhujše napake, pazijo vsi organi po uradni dolžnosti ves čas

POGOJI:

- 1) Absolutna stvarna nepristojnost (odločba izdana v upravnem postopku v zadevi iz sodne pristojnosti ali v zadevi, v kateri sploh ni mogoče odločati v upravnem postopku)
- 2) Z izvršitvijo odločbe bi lahko prišlo do kaznivega dejanja
- 3) Odločbe ni mogoče izvršiti
- 4) Odločbo je organ izdal brez zahteve stranke, pa stranka pozneje ni izrecno ali molče v to privolila
- 5) Odločba je bila izdana kot posledica prisiljenja, izsiljevanja, posebnega primera izsiljevanja, pritiska, ali drugega nedovoljenega dejanja
- 6) Določa drug zakon

Odločba ali sklep, s katerim se odloči o vsebinskem vprašanju. V celoti ali deloma.

PRISTOJNI ORGAN: Organ, ki jo je izdal, pritožbeni organ in organ, pristojen za nadzorstvo

ROK: Ni roka.

6. SPREMEMBA UPRAVNE ODLOČBE NA PODLAGI ODLOČBE USTAVNEGA SODIŠČA REPUBLIKE SLOVNIJE

Če je akt izdan na podlagi neustavnega podzakonskega predpisa ali neustavnega splošnega akta za izvrševanje javnih pooblastil v skladu s 46.členom Zakona o ustavnem sodišču (*Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12*):

Vsakdo, ki so mu na podlagi odpravljenega podzakonskega predpisa oziroma splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil, nastale škodljive posledice, lahko zahteva njihovo odpravo. Če so posledice nastale **s posamičnim aktom**, sprejetim na podlagi odpravljenega predpisa oziroma splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil, ima upravičeni pravico **zahtevati spremembo ali odpravo posamičnega akta pri organu, ki je odločil na prvi stopnji**. Spremembo oziroma odpravo posamičnega akta lahko upravičena oseba zahteva **v treh mesecih od dneva objave odločbe ustavnega sodišča, če od vročitve posamičnega akta do vložitve pobude ali zahteve ni preteklo več kot eno leto**.

Če ni mogoče odpraviti posledic po prejšnjih odstavkih, lahko upravičena oseba zahteva **odškodnino pred sodiščem**.

ODPRAVA

Retroaktiven učinek (*ex tunc*) – vzpostavi se pravno stanje kot je obstajalo pred izdajo odpravljene odločbe (kot da odločbe nikoli ni bilo).
Izrek za ničnost ima enak učinek kot odprava.

RAZVELJAVITEV

Učinkuje samo za naprej (*ex nunc*), na podlagi odpravljene odločbe ne morejo nastati nove pravne posledice, tiste, ki so že nastale pa se ne odpravijo.

17. Izvršba

SPLOŠNO

Izvršba je pravni institut, ki omogoča **prisilno realizacijo pravnega razmerja**, ki je izraženo v izreku upravnega akta. Do izvršbe pride, če zavezanec prostovoljno ne izpolni svoje obveznosti.

IZVRŠLJIVOST ODLOČBE IN SKLEPA

Izvršba se opravi na podlagi izvršilnega naslova: izvršljiva odločba, izvršljiv sklep, poravnava (le zoper udeleženca poravnave) in če zakon tako določi tudi akt, ki ni izdan v upravnem postopku.

Izvršljive lahko postanejo le zavezovalne odločbe.

Načeloma je odločba oz. sklep izvršljiv z dokončnostjo, pogosto pa zakon določa drugačno ureditev (še pred dokončnostjo, s pravnomočnostjo ali po poteku paricijskega roka (načeloma 15 dni)).

NAČELA IZVRŠILNEGA POSTOPKA

- 1) Izvršba se lahko opravi po uradni dolžnosti (načelo oficialnosti) ali na predlog stranke (načelo dispozitivnosti) ne glede na način uvedbe postopka izdaje upravne odločbe
- 2) **Načelo smotrnosti izvršilnih sredstev, socialne zaščita zavezanca in varovanje dostojanstva zavezanca** Če je mogoče opraviti izvršbo na več načinov in z različnimi sredstvi, se opravi izvršba na tak način in s takim sredstvom, ki sta za zavezanca najmilejša, pa se z njima vendarle doseže namen izvršbe.
- 3) Oprava izvršilnih dejanj med delavniki in podnevi (le izjemoma izven – če bi bilo nevarno odlašati)

UPRAVNA IN SODNA IZVRŠBA

Glede na naravo/vrsto obveznosti.

SODNA IZVRŠBA: Prisilna izterjava iz dolžnikovega nepremičnega premoženja in iz deleža družbenika

POTEK UPRAVNE IZVRŠBE

PRISTOJNI ORGAN: Načeloma upravno izvršbo opravlja **organ, ki je odločil o zadevi na prvi stopnji**.

Upravno izvršbo denarnih obveznosti opravi davčni organ po postopku, predpisanem za **izvršbo davčnih obveznosti**.

Denarne kazni po ZUP izvršujejo organi, pristojni za davčno izvršbo v korist države oz. SLS.

Neposredna dejanja upravne izvršbe in zavarovanja lahko opravljajo tudi **izvršitelji**.

Policija je organu, ki je pristojen za izvršbo, na njegovo zahtevo **dolžna pomagati pri izvršbi.*

I. SKLEP O DOVOLITVI IZVRŠBE

Ugotovi se, da je odločba, ki naj se izvrši, postala izvršljiva, kdaj je postala izvršljiva in določi način izvršbe.

Če gre za **nujne ukrepe v javnem interesu**, ki jih ni mogoče odlagati, pritožba pa ne zadrži izvršitve odločbe, se lahko ugotovi izvršljivost odločbe in določi način izvršbe **v izreku odločbe, ki naj se izvrši**.

** Če upravne izvršbe ne opravlja organ, ki je odločil na prvi stopnji – potrdilo o izvršljivosti.*

II. OPRAVA IZVRŠBE

Na podlagi izvršljive odločbe in sklepa o dovolitvi izvršbe (če jo opravlja organ, ki je izdal odločbo).

Na podlagi odločbe, na kateri je potrdilo o izvršljivosti, in sklepa o dovolitvi izvršbe (če jo opravlja kakšen drug organ).

PRITOŽBA V UPRAVNI IZVRŠBI

Ni mogoče izpodbijati upravne odločbe, ki se izvršuje.

Pritožba načeloma ne zadrži izvršitve.

USTAVITEV IZVRŠBE

Upravna izvršba **se po uradni dolžnosti ustavi in opravljena dejanja odpravijo.**

RAZLOGI

- 1) Obveznost je izpolnjena
- 2) Izvršba sploh ni bila dovoljena
- 3) Izvršba je bila opravljena proti komu, ki ni zavezanec
- 4) Upravičenec umakne zahtevo
- 5) Izvršilni naslov je odpravljen ali razveljavljen

ODLOŽITEV IZVRŠBE

Odložitev izvršbe **dovoli organ, ki je izdal sklep, s katerim jo je dovolil, vendar ne več kot za šest mesecev.**

RAZLOGI:

- 1) Za izpolnitev obveznosti je bil dovoljen odlog
- 2) Namesto začasne odločbe, ki naj bi se izvršila, je bila izdana odločba o glavni zadevi, ki se razlikuje od začasne odločbe
- 3) Na predlog zavezanca ali upravičenca, če je bilo zoper izvršbo oziroma zoper izvršilni naslov vloženo pravno sredstvo, pa bi z izvršbo verjetno nastala nepopravljiva škoda
- 4) Izda se sklep, s kateri se dovoli obnova
- 5) Določa drug zakon (npr. na podlagi začasne odredbe v upravnem sporu)

IZVRŠBA ZA DENARNE OBVEZNOSTI

Upravno izvršbo denarnih obveznosti opravi davčni organ po postopku, predpisanem za izvršbo davčnih obveznosti (določa Zakon o davčnem postopku (ZDavP-2, *Uradni list RS*, št. 13/11 – *uradno prečiščeno besedilo*, 32/12, 94/12, 101/13 – ZDavNepr, 111/13, 25/14 – ZFU, 40/14 – ZIN-B, 90/14, 91/15 in 63/16)).

Opravi se **na podlagi izvršilnega naslova in sklepa o izvršbi**, in sicer na dolžnikove denarne prejemke, denarna sredstva, na dolžnikove denarne terjatve, na premičnine, na nepremično premoženje, na delež dolžnika v družbi ali na vrednostne papirje.

IZVRŠBA ZA NEDENARNE OBVEZNOSTI

Nedenarna obveznost: Zavezanec je dolžan opraviti določeno dejanje, kaj dopustiti, kaj trpeti, se vzdržati kakšnega dejanja ali dati kakšno stvar.

PO DRUGIH OSEBAH (obveznost lahko izpolni tudi kdo drug): Dejanje se opravi po drugi osebi na zavezančeve stroške, ki ga je treba na to prej opozoriti

S PRISILITVIJO (obveznost lahko opravi le zavezanec): Organ, ki opravlja izvršbo, zavezanca k izpolnitvi obveznosti z denarno kaznijo. Zavezancu se zagrozi s kaznijo (do 1000 evrov) in določi rok za izpolnitev. Po poteku roka se denarna kazen izterja in določi nov rok z novo denarno kaznijo.

NEPOSREDNA PRISILITEV (s fizično prisilitvijo) le če določa poseben predpis (*npr. privedba, stranska kazen, izgon tujca iz države, obvezna osamitev in zdravljenje osebe, ki je zbolela za nalezljivo boleznijo*)

IZVRŠBA V ZAVAROVANJE

POGOJI:

- 1) Obstoji odločba, s katero je bila zavezancu **naložena obveznost, a odločba še ni izvršljiva**
- 2) Obstaja nevarnost, da bi **po nastopu izvršljivosti odločbe izvršba lahko bila onemogočena ali znatno otežkočena**
 Če gre za **obveznosti, ki se prisilno izvršijo samo na predlog stranke**, mora predlagatelj **verjetno izkazati nevarnost**, da bo izpolnitev obveznosti onemogočena ali otežkočena, organ pa lahko veže izvršbo iz prejšnjega odstavka tega člena na pogoj, da se da **zavarovanje za škodo**, ki bi lahko nastala zavezancu zaradi izvršitve odločbe, če bi bila ta pozneje odpravljena ali razveljavljena.

Pod enakimi pogoji je dovoljena tudi izvršitev začasne odločbe (221 ZUP).

IZVRŠBA ZA ZAVAROVANJE IZPOLNITVE BODOČE OBVEZNOSTI

POGOJI:

- 1) Obveznost podana ali vsaj verjetno izkazana, ni pa še bila izdana odločba, s katero bi bila zavezancu naložena obveznost
- 2) Utemeljeno se lahko pričakuje, da bo zavezana stranka s tem, da bo razpolagala s premoženjem ali se dogovorila z drugimi ali pa kako drugače onemogočila ali znatno otežkočila izpolnitev obveznosti
- 3) Izdaja začasnega sklepa se lahko veže na pogoj, da da stranka zavarovanje za škodo

POVRNITEV ŠKODE

Če se s pravnomočno odločbo ugotovi, da strankina obveznost, za katere zavarovanje je bil izdan začasen sklep, pravno ne obstaja, ali če se kako drugače ugotovi, da je bila zahteva za začasni sklep neopravičena.

KAZEN ZA NAGAJIVOST

Če je poleg tega očitno še, da je predlagatelj izposloval začasni sklep iz nagajivosti, se kaznuje z denarno kaznijo do 1000 evrov.

18. Nadzor nad izvajanjem zakona

UPRAVNA INŠPEKCIJA

Deluje v okviru MJU

Opravlja nadzor nad izvajanjem **ZUP in drugih zakonov, ki urejajo upravne postopke** ter nad izvajanjem **Uredbe o upravnem poslovanju**.

Upravni inšpektorji preverjajo npr.:

- ali so organi, ki odločajo o določeni pravici ali obveznosti, za to pristojni
- ali uradne osebe spoštujejo temeljna načela upravnega postopanja
- kako uslužbenci in uradne osebe postopajo z vlogami
- ali uradne osebe pravilno vabijo različne udeležence v postopek
- kako uradne osebe sestavljajo zapisnike, odločbe, sklepe
- ali uradne osebe pravilno vročajo dokumente
- ali uradne osebe rešujejo upravne zadeve v predpisanih rokih
- kako uradne osebe presojujejo upravičenost plačila stroškov postopka
- kako uradne osebe postopajo pri izmenjavi podatkov med organi
- kako uradne osebe ravnaajo z vloženimi pritožbami
- ali uradne osebe, kadar je predpisana izvršba, le-to opravijo

Upravni inšpektorji preverjajo npr.:

- ali imajo organi ustrezno označene zgradbe in uradne prostore
- kako organi zagotavljajo splošne informacije strankam
- kako uslužbenci poslujejo s prejemno štampiljko
- ali in kako uslužbenci evidentirajo prejete dokumente
- ali so pravilne oblikovne značilnosti izdelanih dokumentov
- ali uradne osebe pravilno odprejo dokumentov

Pri nadzoru nad izvajanjem predpisov, ki urejajo upravne postopke, inšpektorji **presojujejo pravilnost in zakonitost vodenja postopka**, niso pa pristojni za presojo pravilnosti vsebinskih odločitev organov na podlagi materialnih predpisov.

PRISTOJNOSTI

POOBLASTILA PRI IZVJANJU NADZORA:

Pravica do **vstopa v prostore organa in pravica do vpogleda v dokumentacijo**, ki se nanaša na upravne postopke in upravno poslovanje, vključno s tajnimi podatki, osebnimi podatki, poslovnimi skrivnostmi, davčnimi tajnostmi in drugimi varovanimi podatki. Organ mora upravnemu inšpektorju zagotoviti pogoje za delo in potrebne informacije.

Nadzor se opravlja neposredno pri organu ali na podlagi predloženih dokumentov organov.

Inšpektor sestavi zapisnik o ugotovitvah nadzora.

UKREPI:

- 1) Odreditev, da **se nezakonnosti odpravijo v roku**, ki ga določi inšpektor.
- 2) Če so pri nadzoru ugotovljene kršitve pravil upravnega postopka, ki imajo za posledico očitno prikrajšanje javnega interesa, pravic oziroma pravnih koristi strank, ali druge ponavljajoče se kršitve pravil upravnega postopka, ki niso odpravljene v določenem roku, lahko upravni inšpektor z odločbo odredi, da **se uradna oseba ponovno udeleži usposabljanja za vodenje in odločanje v upravnem postopku. Lahko predlaga tudi uvedbo disciplinskega postopka zoper tako osebo.**
- 3) Če se pri nadzoru ugotovi, da upravni postopek **vodi ali v njem odloča oseba, ki ne izpolnjuje pogojev**, se z odločbo odredi predstojniku organa, da taka oseba takoj **preneha z vodenjem postopka oziroma odločanjem v upravnih zadevah.**
- 4) Če je pri opravljanju nadzora ugotovljeno, da ima **dejanje** uradne ali druge osebe **v konkretni upravni zadevi znake kaznivega dejanja, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti**, mora upravni inšpektor to naznaniti pristojnemu organu oziroma vložiti kazensko ovadbo.
- 5) Če se pri nadzoru nosilca javnega pooblastila ugotovi, da ta **ne izvaja javnih pooblastil ali jih izvaja nestrokovno, nevestno ali malomarno**, lahko upravni inšpektor **predlaga pristojnemu organu, da začne postopek odvzema javnih pooblastil.**

PRIMER 1

- I. Prošnja Janeza Hrvata za pridobitev državljanstva Republike Slovenije se zavrne.
- II. O stroških postopka bo izdan poseben sklep.

Odločbo je izdalo ministrstvo, upravni spor ni bil sprožen.

PRIMER 2

- I. Mariji Hrvat se podeli dovoljenje za stalno prebivališče v Republiki Sloveniji.
- II. O stroških postopka bo izdan poseben sklep.

Odločbo je izdalo ministrstvo, upravni spor ni bil sprožen.

PRIMER 3

- I. Zahtevku gospodarske družbe Zelena energija, d.o.o. se dovoli opravljanje energetske dejavnosti.

/.../

PRAVNI POUK: Zoper to odločbo ni pritožbe. Je pa mogoče upravni spor, ki se sproži pred Upravnim sodiščem RS v 30 dneh od vročitve upravnega akta...

Odločba je bila vročena 11. 9. 2017.

PRIMER 4

- I. Stranka Gradbena mehanizacija, d.o.o. mora do 15. 6. 2017 odstraniti gradbeno mehanizacijo in material...

/.../

PRAVNI POUK: Zoper to odločbo ni pritožbe. Je pa mogoče upravni spor, ki se sproži pred Upravnim sodiščem RS v 30 dneh od vročitve upravnega akta ...

Odločba je bila vročena 11. 9. 2017.

PRIMER 5

- I. Stranki Trgovine, d.o.o., se odredi, da odstrani iz prometa mineralno vodo Umazana voda z datumom polnjenja 1. 1. 2017 zaradi oporečnosti.
- II. Odločba se izvrši takoj.

Mogoča je pritožba na pristojni organ. Rok za pritožbo še ni potekel.

19. Upravni spor

SODNO VARSTVO PRAVIC V UPRAVNIH ZADEVAH

Notranji upravni nadzor še vedno ne daje popolnega jamstva za pravilno in zakonito rešitev konkretne upravne zadeve. Sodni nadzor predstavlja odločanje o pravilnosti in zakonitosti s strani organizacijsko ločenega, neodvisnega in v zadevi neprizadetega organa.

157. člen Ustave RS:

O zakonitosti dokončnih posamičnih aktov, s katerimi državni organi, organi lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil **odločajo o pravicah ali o obveznostih in pravnih koristih posameznikov in organizacij**, odloča v upravnem sporu pristojno sodišče, če za določeno zadevo ni z zakonom predvideno drugo sodno varstvo.

Če ni zagotovljeno drugo sodno varstvo, odloča v upravnem sporu pristojno sodišče tudi o zakonitosti posamičnih dejanj in aktov, s katerimi se posega v ustavne pravice posameznika.

CILJ SODNEGA VARSTVA je **varstvo posameznika pred oblastvenim delovanjem uprave**.

Mešata se objektivni koncept (*objektivna zakonitost in celovitost pravnega reda*) in subjektivni koncept (*varstvo pravic in pravnih interesov posameznika*).

Sodni nadzor nad akti uprave:

- 1) Upravni spor
- 2) Postopek pred delovnimi in socialnimi sodišči (socialni spor)
- 3) Postopek ustavne pritožbe
- 4) Evropsko sodišče za človekove pravice
- 5) Sodišče Evropske unije

PREDMET UPRAVNEGA SPORA

Slovenski pravni sistem določitve predmeta upravnega spora temelji na 120. členu Ustave RS, ki določa **sistem generalne klavzule**: *Vse oblastveno delovanje s strani pristojnih organov pri izvrševanju upravne funkcije, ki posega v pravni položaj posameznika.*

V skladu z ZUS-1 je predmet upravnega spora lahko:

1) Dokončen upravni akt (*≠ upravna odločba!*), s katerimi se posega v pravni položaj tožnika (2/I ZUS-1)

UPRAVI AKT: a) Formalni kriterij (akti, ki ga izda DO, organ SLS ali NJP)

b) Materialni kriterij (vsebuje vsebinsko odločitev o materialni pravici, obveznosti ali pravni koristi stranke ter je utemeljen na normi javnega prava, ki organ pooblašča za **enostransko, oblastveno, posamično** odločanje v javnem interesu)

NI UPRAVNI AKT: Odločitve izvršilne veje, utemeljene na politični diskreciji (*npr. imenovanje državnega sekretarja*), in odločitve nosilcev zakonodajne in izvršilne veje v okviru ustavnih pooblastil (*sodba, zakon*)

2) Drug akt, ki nima narave upravnega akta, a je zaradi njegovih posledic potreben sodni nadzor (5 ZUS-1)

1) Akt, s katerim je upravni akt na podlagi rednih ali izrednih pravnih sredstev odpravljen ali razveljavljen, če je bil z njimi postopek odločanja o zadevi končan.

2) Sklepi, s katerimi je bil postopek odločanja o izdaji upravnega akta obnovljen, ustavljen ali končan.

3) Tožba zaradi molka organa.

4) Akt organa, izdan v obliki predpisa, kolikor ureja posamična razmerja (ne zakon in višji akt!).

3) Akti, ki ne posegajo v pravni interes posameznika, a je z njimi prizadet javni interes (17 ZUS-1)

4) Zakonitosti posamičnih aktov in dejanj, s katerimi organi posegajo v človekove pravice in temeljne svoboščine posameznika, če ni zagotovljeno drugo sodno varstvo (t.i. kvazi upravni spor 4 ZUS-1)

5) V upravnem sporu odloča sodišče tudi o javnopravnih sporih med državo in lokalnimi skupnostmi, med lokalnimi skupnostmi ter o sporih med njimi in nosilci javnih pooblastil, če zakon tako določa ali če ni z ustavo ali zakonom zagotovljeno drugo sodno varstvo (7/III ZUS-1).

Vrste upravnega spora glede na pooblastila sodišča:**1) Spor o zakonitosti dokončnega upravnega akta**

Presoja zakonitosti (formalne in materialne), ne sme presojati smotnosti/primernosti uporabe prostega preudarka).

Upravni akt lahko samo odpravi.

2) Spor polne jurisdikcije

Sodišče lahko tudi vsebinsko odloči v upravi zadevi.

Sodba nadomesti upravni akt in neposredno učinkuje (tudi izvršilni naslov).

Po ZUS-1 le izjemoma:

- a) Če stranka to v tožbi izrecno zahteva in so podani zakonsko določeni pogoji (npr. odprava izpodbijanega akta in nov postopek pri pristojnem organu bi tožniku povzročila težko popravljivo škodo)
- b) Pod posebnimi pogoji, če upravni organ ne izda novega akta v določenem roku po njegovi odpravi in niti v nadaljnjih sedmih dneh.
- c) Odločitev o tožnikove zahtevku za vrnitev stvari ali povrnitvi škode.

Sodišče presoja upravni akt v mejah tožbenega predloga, ni pa vezano na tožbene razloge.

V sporu polne jurisdikcije, če se zahteva vrnitev stvari ali odškodnina je sodišče vezano na tožbeni zahtevek.

OMEJITVE (6 ZUS-1)

Upravni spor ni dopusten: stranka je imela možnosti vložiti pritožbo ali drugo redno pravno sredstvo zoper upravni akt, **tega ni vložila ali ga je vložila prepozno.**

Omejite navajanja razlogov: V upravnem sporu v tožbi zoper akte, s katerimi je organ odločil o izrednem pravnem sredstvu zoper upravni akt, **ni dopustno uveljavljati istih razlogov, iz katerih je stranka že vložila tožbo v upravnem sporu zoper sam upravni akt, ali pa bi to lahko storila.**

PRISTOJNOST IN SESTAVA SODIŠČA**STVARNA PRISTOJNOST**

Upravno sodišče (status višjega sodišča) odloča v upravnem sporu na prvi stopnji, če zakon ne določa drugače.

Vrhovno sodišče Republike Slovenije odloča v upravnem sporu o zakonitosti aktov volilnih organov za volitve v državni zbor, državni svet in volitve predsednika države. Poleg tega odloča o pritožbi, reviziji in v sporu o pristojnosti med upravnim in drugim sodiščem.

KRAJEVNA PRISTOJNOST

Upravno sodišče sodi **na sedežu v Ljubljani in na zunanjih oddelkih v Celju, Novi Gorici in v Mariboru.**

Na zunanjih oddelkih sodi upravno sodišče glede na prebivališče oziroma sedež tožnika oz. glede na kraj izdaje upravnega akta, ki se izpodbija s tožbo.

Na sedežu sodišča sodi v zadevah azila, varstva konkurence in v davčnih zadevah (razen v zadevah dohodnine in v zadevah po zakonu o davkih občanov).

SESTAVA SODIŠČA

Upravno sodišče odloča načeloma **v senatu treh sodnikov.** Po sodniku posamezniku pa odloča: če vrednost spornega predmeta v zadevah, v katerih je pravica ali obveznost stranke izražena v denarni vrednosti, ne presega 20.000 eurov, pa ne gre za pomembno pravno vprašanje, če se izpodbijajo procesni sklepi v postopku izdaje upravnega akta, če gre za enostavno dejansko in pravno stanje in če ima izpodbijani upravni akt take pomanjkljivosti, da ga ni mogoče preizkusiti.

Vrhovno sodišče odloča **po sodniku posamezniku o ustavitvi postopka.** Vrhovno sodišče odloča **v senatu treh sodnikov** o pritožbi, o reviziji in v sporih o pristojnosti med upravnim sodiščem in sodiščem splošne pristojnosti oziroma specializiranim sodiščem. V sporih o pristojnosti med upravnim sodiščem in vrhovnim sodiščem odloča vrhovno sodišče v senatu petih sodnikov.

STRANKE V UPRAVNEM SPORU

1. TOŽNIK

- 1) **Stranka ali stranski udeleženec v postopku** izdaje upravnega akta.
- 2) **Oseba, kateri je bila pravica do udeležbe v postopku s sklepom zavrnjena**, le zoper dokončen sklep, s katerim je bila osebi zavrnjena pravica do udeležbe v postopku izdaje upravnega akta.
- 3) **Zastopnik javnega interesa** v primerih, ki jih določa ZUS-1 (**državno pravobranilstvo**, ki mora na zahtevo vlade vložiti tožbo v posamezni zadevi zaradi kršitve zakona v škodo javnega interesa).

Tožnik ne more biti organ, ki je odločal v končanem postopku.

2. TOŽENEC

Država, lokalna skupnost oziroma druga pravna oseba, ki je izdala upravni akt, s katerim je bil postopek odločanja končan.

Toženca zastopa organ, ki je izdal akt (*če je toženec država oziroma lokalno skupnost, lahko Vlada RS oziroma župan po vložitvi tožbe za zastopnika določi drug organ države oziroma lokalne skupnosti*).

3. PRIZADETA OSEBA S POLOŽAJEM STRANKE

Položaj stranke ima tudi oseba, ki bi ji **bila odprava oziroma sprememba izpodbijanega upravnega akta v neposredno škodo**, pa ne gre za osebo, ki ne bi mogla biti stranski udeleženec v upravnem postopku.

Do konca upravnega postopka na prvi stopnji sodišče **po uradni dolžnosti ali na predlog strank obvesti tretje osebe**:

- 1) Če bi ureditev spornega razmerja lahko posegla v njihove pravice ali na zakon oprte neposredne koristi
- 2) Če je v spornem pravem razmerju kakšna tretja oseba udeležena na tak način, da se odločitev lahko sprejme samo enotno tudi zanjo.

SPLOŠNA PRAVILA POSTOPKA

1. Sodišče je vezano na trditveno podlago

Sodišče preizkusi dejansko stanje v okviru tožbenih navedb, ni pa vezano na dokazne predloge (*lahko izvede vse dokaze, za katere meni, da bodo prispevali k razjasnitvi zadeve in k zakoniti ter pravilni odločitvi*).

2. Stranke so omejene pri navajanju novih dejstev in dokazov

V upravnem sporu stranke **ne smejo** navajati dejstev in predlagati dokazov, **če so imele možnost** navajati ta dejstva in predlagati te dokaze v postopku pred izdajo akta.

3. Načelo zaslišanja stranke, če sodišče samo ugotovi dejansko stanje

4. Subsidiarna uporaba določb zakona o pravnem postopku

*POOBLAŠČENCI V UPRAVNEM SPORU:

Tožbo v upravnem sporu lahko vloži tožnik sam, a če imenuje pooblaščenca, mora imeti opravljen pravniški državni izpit.

V postopku s pritožbo in z izrednimi pravnimi sredstvi lahko stranka opravlja dejanja v postopku samo po **pooblaščenca**, ki ima opravljen pravniški državni izpit.

ROKI

Tožbo v upravnem sporu je treba vložiti v subjektivnem roku 30 dni.

- 1) Od vročitve upravnega akta stranki (če zastopnik javnega interesa ni bil stranka, le v roku za stranko)
- 2) Od storitve posamičnega dejanja, s katerim se posega v človekove pravice in temeljne svoboščine posameznika
- 3) Od objave akta, če se izpodbija akt v obliki predpisa oz. od vročitve odločbe ustavnega sodišča, s katero se je to sodišče izreklo za nepristojno, če je bila vložena zahteva ali pobuda za oceno ustavnosti akta

Rok za pravno sredstvo prične teči z vročitvijo sodne odločbe strankam.

Če je tožba vložena pri nepristojnem organu, pristojno sodišče pa jo dobi, ko poteče rok zanjo, se šteje, da je **bila pravočasno vložena, če je mogoče njeno vložitev pri drugem organu pripisati nevednosti ali očitni pomoti vložnika.**

VRNITEV V PREJŠNJE STANJE

Stranka iz **opravičenega vzroka zamudi zakoniti rok** (ne rok za vrnitev v prejšnje stanje) za opravo dejanja v postopku in ga zaradi tega **ne more več opraviti**.

Subjektivni rok: **8 dni** (od dneva, ko je prenehal vzrok, zaradi katerega je stranka zamudila rok; če je stranka šele pozneje zvedela za zamudo, pa od dneva, ko je za to zvedela)

Objektivni rok: **3 meseci** (od dneva zamude)

Ob vložitvi predloga je treba verjetno izkazati okoliščine in v roku opraviti tudi zamujeno dejanje.

STROŠKI POSTOPKA

- 1) **MERITORNA ODLOČITEV** (po pravilih ZPP): Stroški se delijo glede **na uspeh**
- 2) **KRIVDA/NAKLUČJE**: Stranka vselej trpi stroške, ki jih je povzročila po svoji krivdi, in stroške, ki so nastali po naključju, ki se je njej primerilo.
- 3) **ODPRAVA IZPODBIJANEGA AKTA ALI UGOTOVITEV NEZAKONITOSTI**: Toženec tožniku povrne **pavšalen znesek** glede na opravljena procesna dejanja ([Pravilnik o povrnitvi stroškov tožniku v upravnem sporu \(Uradni list RS, št. 24/07 in 107/13\)](#)). Glede skupnih odloči sodišče v kakšnem razmerju jih trpijo posamezne stranke.
- 4) **USTAVITEV POSTOPKA, ZAVRNITEV IN ZAVRŽENJE TOŽBE**: **Vsaka stranka trpi svoje stroške postopka.** Glede skupnih odloči sodišče v kakšnem razmerju jih trpijo posamezne stranke.
IZJEMI: postopek se ne nadaljuje po izdaji novega upravnega akta v isti zadevi
 a) Postopek se ustavi, ker je organ izdal upravni akt, s katerim je bilo dokončno odločeno o tožnikovi pravici, obveznosti ali pravni koristi, tožnik pa pri tožbi ne vztraja, sodišče odloči o stroških kot da je izdana meritorna odločitev.
 b) Če pa se postopek ustavi, ker je zoper izdani upravni akt dovoljena pritožba, sodišče odloči o stroških postopka po Pravilniku (kot da je akt odpravljen oz. ugotovljena njegova nezakonitost).
- 5) **JAVNOPRAVNI SPORI (DO, OSLS, NJP)**: **Vsaka stranka trpi svoje stroške postopka.** Glede skupnih odloči sodišče v kakšnem razmerju jih trpijo posamezne stranke.

OPROSTITIV PLAČILA STROŠKOV POSTOPKA

SODNE TAKSE

Zakon o sodnih taksah (ZST-1, Uradni list RS, št. 37/08, 97/10, 63/13, 58/14 – odl. US, 19/15 – odl. US, 30/16 in 10/17 – ZPP-E)

Taksa za vložitev tožbe znaša 148 EUR.

(Delna) oprostitvev, odlog ali obročno plačilo sodnih taks v primeru slabih premožensjskih razmer.

BREZPLAČNA PRAVNA POMOČ

POSTOPEK PRED SODIŠČEM PRVE STOPNJE

1. VLOŽITEV TOŽBE
2. PREDHODNI POSTOPEK
3. PRIPRAVLJALNI POSTOPEK
4. GLAVNA OBRAVNAVA ALI SEJA
5. ODLOČITEV V ZADEVI

Poseben postopek v razmerju do upravnega postopka (ni izredno pravno sredstvo).

Sodišče ne pozna upravnega postopka, ampak odloča samo glede na tožbo.

Organ, ki je izdal akt, je v enakem položaju kot stranka.

Po koncu postopka na prvi stopnji so možna še redna in izredna pravna sredstva v upravnem sporu.

1. VLOŽITEV TOŽBE

RAZLOGI ZA VLOŽITEV TOŽBE (27 ZUS-1)

1) Kršitev materialnega prava

V postopku za izdajo upravnega akta zakon, na zakon oprt predpis ali drug zakonito izdan predpis ali splošni akt, izdan za izvrševanje javnih pooblastil, ni bil uporabljen ali ni bil pravilno uporabljen.

Pri prostem preudarku sodišče ne more preverjati primernosti prostega preudarka, ampak le, ali je bil upoštevan namen in obseg pooblastila. Sodišče lahko ukrepa le v primeru, da gre za **zlorabo ali prekoračitev pooblastila za odločanje po prostem preudarku**.

2) Bistvena kršitev določb postopka

Bistvena kršitev določb postopka je vselej podana v primerih, ko gre za absolutno bistveno kršitev pravil postopka, ki jo določa ZUP ali drug zakon, ki ureja postopek izdaje upravnega akta.

3) Nepopolno ugotovljeno dejansko stanje

Dejansko stanje sodišče preizkusi v okviru tožbenih navedb, ni pa vezano na dokazne predloge (lahko izvaja dokaze tudi v škodo strank).

Omejitev navajanja novih dejstev.

4) Ničnost upravnega akta (279 ZUP)

Sodišče pazi po uradni dolžnosti.

TOŽBA ZARADI MOLKA ORGANA (28 ZUS-1)

Organ ne odloči o zahtevi stranke in zato lahko stranka vloži tožbo, kot da je bila njena zahteva zavrnjena.

* Če organ prve stopnje, zoper katerega odločbo je dopustna pritožba, ne izda odločbe o zahtevi v predpisanem roku, lahko stranka vloži **pritožbo zaradi molka organa** na organ druge stopnje (upravni postopek!)

Tožba zaradi molka organa se lahko vloži v naslednjih primerih:

- 1) **Organ prve stopnje** v predpisanem roku **ne izda odločbe, zoper katero ni pritožbe**
- 2) **Organ druge stopnje** v predpisanem roku **ne izda odločbe o strankini pritožbi**
- 3) **Organ v treh letih od začetka postopka ni izdal dokončnega upravnega akta**, ne glede na to, ali so v tem postopku že bila uporabljena redna ali izredna pravna sredstva, razen če je bil postopek ustavljen

Pred vložitvijo tožbe je potrebno na organ nasloviti **ново zahtevo**, naj izda upravni akt in če v roku **7 dni** akt ni izdan, sme stranka sprožiti upravni spor.

VSEBINA TOŽBE

- 1) Tožnikovo ime in priimek ter prebivališče oziroma njegovo ime in sedež, naziv toženca
- 2) Upravni akt, ki se izpodbija s tožbo
- 3) Razlogi tožbe
- 4) Predlog – kako in v čem naj se upravni akt odpravi ali ugotovi njegova nezakonitost
- 5) Priložiti je treba tudi akt v izvirniku, prepisu ali kopiji
- 6) Listine, ki se nanašajo na zadevo in niso v upravnem spisu
- 7) V toliko izvodih kot je udeležencev
- 8) Sodna taksa
- 9) Morebitno pooblastilo

* V sporu polne jurisdikcije, kadar se s tožbo zahteva vrnitev stvari ali odškodnina, mora tožba obsegati še:

- 1) Določen zahtevek glede glavne stvari in stranskih terjatev,
- 2) Dejstva, na katera tožnik opira zahtevek, in dokaze, s katerimi se ta dejstva ugotavljajo

* Če se s tožbo zahteva ugotovitev, da je bilo z dejanjem nezakonito poseženo v človekove pravice ali temeljne svoboščine tožnika oziroma se zahteva prepoved izvrševanja posamičnega dejanja, s katerim se posega v človekove pravice in temeljne svoboščine tožnika, mora tožba obsegati še:

- 1) Navedbo dejanja: kje in kdaj je bilo storjeno, organ ali uradno osebo, ki je to storila,
- 2) Dokaze o dejanju
- 3) Zahtevek, naj se poseg v človekove pravice in temeljne svoboščine ugotovi, odpravi oziroma prepove.

Če je tožba **nepopolna ali nerazumljiva** (*tožba ne more biti vložena ustno na zapisnik*), zahteva predsednik senata od tožnika, **naj v določenem roku odpravi pomanjkljivosti**. Če tožnik v določenem roku ne odpravi pomanjkljivosti tožbe in sodišče zaradi tega zadeve ne more obravnavati, **zavrže tožbo s sklepom** (izjema je ničnost).

Tožnik lahko **umakne tožbo brez privolitve toženca do pravnomočne odločbe**.

VRSTE TOŽBENIH ZAHTEVKOV

- 1) **Izpodbijna tožba:** zahteva se **odprava upravnega akta**
- 2) **Ugotovitvena tožba:** zahteva se **ugotovitev nezakonitosti upravnega akta, s katerim je bilo poseženo v tožnikove pravice ali pravne koristi**
- 3) **Tožba zaradi molka:** zahteva se **izdaja oziroma vročitev upravnega akta**
- 4) **Tožba v sporu polne jurisdikcije:** zahteva se **sprememba upravnega akta**
- 5) **Tožba zaradi kršitve človekovih pravic in temeljnih svoboščin:**
Zahteva se lahko:
 - 1) **Odprava, izdaja ali sprememba posamičnega akta**
 - 2) **Ugotovitev, da je bilo z dejanjem poseženo v človekovo pravico ali temeljno svoboščino tožnika,**
 - 3) **Prepoved nadaljevanja dejanja,**
 - 4) **Odprava posledic dejanja.**

Z eno tožbo lahko uveljavlja tožnik tudi **več tožbenih** zahtevkov proti **istemu tožencu**, če vsi zahtevki temeljijo na **isti dejanski in pravni podlagi in je za vse zahtevke pristojno isto sodišče**.

ZAČASNA ODREDBA

Sama vložitev tožba načeloma ne zadrži izvršitve upravnega akta.
Zadržanje izvršitve se lahko doseže z začasno odredbo, a zadržanja izvršbe se ne more zahtevati pred vložitvijo tožbe.
Sodišče jo lahko po uradni dolžnosti zgolj v primeru kršitve ČPTS.

POGOJI: 1) Z izvršitvijo akta bi tožniku nastala težko popravljiva škoda
2) Sorazmerno je potrebno upoštevati tudi prizadetost javne koristi ter koristi nasprotnih strank
3) Izdaja začasne odredbe se lahko veže na pogoj, da tožnik položi varščino za škodo, ki utegne nastati nasprotni stranki zaradi njene izdaje.

VRSTE:

NEPRAVA: Odloži se izvršitve izpodbijanega akta do izdaje pravnomočne odločbe.

PRAVA: Začasna ureditev stanja glede na sporno pravno razmerje, če se ta ureditev, zlasti pri trajajočih pravnih razmerjih, kot verjetna izkaže za potrebno.

Odloča sodišče, ki je pristojno za odločitev o tožbi, in sicer mora odločiti v 7-ih dneh od prejema zahteve s sklepom. O pritožbi, ki jo je mogoče vložiti v 3 dneh, mora pristojno sodišče odločiti v 15-ih dneh.

2. PREDHODNI POSTOPEK

Preverjajo se procesne predpostavke (načelom se ne preverja izpodbijanega akta).
Če niso izpolnjeni pogoji, sodišče s sklepom tožbo zavrže.

RAZLOGI ZA ZAVRŽENJE TOŽBE *(pazi sodišče po UD ves čas postopka)*

- 1) Tožba je nejasna, nerazumljiva in neprimerna za obravnavo in je tožnik niti v dodatnem roku ne dopolni
- 2) Odločanje o sporu ne spada v sodno pristojnost
- 3) Tožba je bila vložena prepozno ali prezgodaj
- 4) Tožnik v svoji tožbi ne uveljavlja kakšne svoje pravice ali pravne koristi oziroma ne more biti stranka
- 5) Akt, ki se izpodbija s tožbo, ni upravni akt oziroma akt, ki se lahko izpodbija v upravnem sporu
- 6) Upravni akt, ki se izpodbija s tožbo, očitno nima nobenih posledic za tožnika, ali pa so te posledice zanemarljive, razen če gre za rešitev pomembnega pravnega vprašanja
- 7) Upravni akt, ki se izpodbija s tožbo, očitno ne posega v tožnikovo pravico ali v njegovo neposredno, na zakon oprto osebno korist
- 8) Zoper upravni akt, ki se s tožbo izpodbija, je mogoča pritožba, pa ta sploh ni bila vložena ali je bila vložena prepozno
- 9) O isti zadevi je bila v upravnem sporu že izdana pravnomočna odločba

VESEBINSKO ODLOČANJE O IZPODBIJANEM AKTU V PREDHODNEM POSTOPKU

- 1) Izpodbijani akt odpravi, če ima take bistvene pomanjkljivosti, da zaradi njih ni mogoče presoditi, ali je zakonit ali ne
- 2) Ničnost izpodbijanega upravnega akta

3. PRIPRAVLJALNI POSTOPEK

Sodišče se pripravlja na izvedbo glavne obravnave ali seje. Postopek vodi sodnik poročevalec. Tožba se pošlje v odgovor toženi stranki in drugim strankam. Tožena stranka mora poslati spis glede zadeve.

Že v tej fazi je treba ukreniti vse potrebno, da se spor čim hitreje reši (*npr. stranke povabiti k razpravi o spornem stanju ter k sklenitvi poravnave; strankam naloži, da v določenem roku navedejo dejstva in dokaze, dopolnijo ali pojasnijo njihove pripravljalne vloge ter predložijo listine in druge predmete, ki so primerni za deponiranje pri sodišču, zlasti pa, da se izjavijo o dejstvih, pomembnih za odločitev; pridobiti potrebne podatke*). Izjave in dokazila, ki se navedejo oziroma predložijo po roku, določenem v okviru navedenih pravil, lahko sodišče zavrne in odloči brez nadaljnjega ugotavljanja dejstev.

SPREMEMBA TOŽBE

Če se s tožbo zahteva vrnitev stvari ali odškodnina, je sprememba tožbe dopustna, če vanjo privoli toženec do konca glavne obravnave oziroma do odločitve na seji.

ZDRUŽITEV/RAZDRUŽITEV ZADEV

Več pri oddelku sodišča odprtih postopkov o istem predmetu se lahko združi in odloča v enem postopku.

UPRAVNI ORGAN IZDA UPRAVNI AKT

Če organ med sodnim postopkom izda drug upravni akt, s katerim spremeni ali odpravi izpodbijani upravni akt, mora to **sporočiti sodišču, pri katerem je sprožen spor**.

Sodišče **zahteva od tožnika, da mu v 15 dneh** sporoči, ali vztraja in v kakšnem delu vztraja pri tožbi oziroma ali jo razširja tudi na spremenjeni oziroma novi upravni akt.

Če tožnik izjavi, da vztraja pri tožbi, sodišče postopek nadaljuje, sicer pa postopek s sklepom ustavi.

Če je **v tožbi zaradi molka organa** tak akt izdan po vložitvi tožbe, sodišče **s sklepom ustavi postopek, če je zoper izdani upravni akt dovoljena pritožba**. Če pritožba ni dovoljena, zahteva, od tožnika da se izjasni in postopa kot v primeru nadomestne odločbe.

VZORČNI POSTOPEK

Sodišče lahko na podlagi ene tožbe izvede vzorčni postopek, ostale postopke pa prekine. O zadevah, o katerih se odloča v vzorčnem postopku, odloča sodišče **prednostno**. Ne gre za združitev zadev.

Tožbo pošlje v odgovor toženi stranki ter omogoči tožniku, da se izjavi o navedbah v odgovoru na tožbo.

POGOJI:

- 1) Pri sodišču so vložene tožbe zoper več kot 20 upravnih aktov
- 2) Pravice ali obveznosti se opirajo na enako ali podobno dejansko
- 3) Gre za isto pravno podlago

Po pravnomočnosti odločbe, izdane v vzorčnem postopku, sodišče brez obravnave odloči o prekinjenih postopkih, če ti postopki glede na vzorčni postopek nimajo bistvenih posebnosti dejanske ali pravne narave in če je dejansko stanje razjasnjeno. Lahko odloči o vseh tožbah z eno sodbo.

PREDHODNO VPRAŠANJE

Odločitev v upravnem sporu je v celoti ali delno odvisna od vprašanja, ki je samostojna pravna celota in sodi v pristojnost drugega sodišča ali organa. Sodišče ga lahko obravnava samo (pravni učinek samo v konkretni zadevi) ali pa postopek prekine, dokler vprašanja ne reši pristojni organ.

Obvezna prekinitev postopka:

- 1) O predhodnem vprašanju že teče postopek pred pristojnim sodiščem oziroma drugim organom
- 2) Obstoj kaznivega dejanja (izjema: če ni mogoče kazenski pregon)
- 3) Obstoj zakonske zveze
- 4) Ugotovitev očetovstva
- 5) Določa drug zakon

Kadar sodišče zaradi predhodnega vprašanja postopek prekine, lahko s sklepom o prekinitvi postopka naloži tožniku, da v določenem roku začne postopek pred pristojnim sodiščem oziroma drugim organom in mu predloži dokazilo o tem. Če tožnik ne začne postopka, se šteje, da je tožbo umaknil.

Postopek se nadaljuje, ko postane odločba o predhodnem vprašanju vprašanju pravnomočna.

PORAVNAVA V UPRAVNEM SPORU

Stranke lahko v upravnem sporu sklenejo poravnavo **ves čas do izdaje odločbe**. Tožena stranka ni vezana na izdano upravno odločbo, poravnava pa deloma ali v celoti nadomesti izpodbijani upravni akt.

Sodišče **ne sme dovoliti** sodne poravnave, ki bi bila v **nasprotju z zakonom**.

4. GLAVNA OBRAVNAVA IN SEJA

Upravno sodišče večinoma odloča na nejavni seji, a **drugačno dejansko stanje lahko sodišče načeloma ugotovi le na javni glavni obravnavi**. Glavna obravnava je namenjena ugotavljanju dejanskega stanja. Predsednik senata lahko **izven glavne obravnave izvede posamezne dokaze**, le, če je to koristno za potek poznejše obravnave.

Sodišče na seji odloči le na podlagi dejanskega stanja, ki je bilo ugotovljeno v postopku izdaje upravnega akta.

V upravnem sporu ni poravnalnega naroka in mirovanja postopka. Če toženec ne pride na glavno obravnavo, se ta kljub temu opravi.

SODIŠČE LAHKO ODLOČI BREZ GLAVNE OBRAVNAVE:

- 1) Na obravnavo ne pride nobena od strank ali ne pride tožnik
- 2) Že na podlagi tožbe, izpodbijanega akta ter upravnih spisov je očitno, da je treba tožbi ugoditi, akt odpraviti ter vrniti zadevo v ponovno odločanje, ter v upravnem sporu ni sodeloval stranski udeleženec z nasprotnim interesom
- 3) Dejansko stanje med tožnikom in tožencem sporno, vendar stranke navajajo zgolj tista nova dejstva in dokaze, ki jih skladno s tem zakonom sodišče ne more upoštevati (52. člen tega zakona) ali pa predlagana nova dejstva in dokazi niso pomembni za odločitev,
- 4) Spor med istima strankama s podobno dejansko in pravno podlago ter je o tem vprašanju sodišče že pravnomočno odločilo

OBLIGATORNA GLAVNA OBRAVNAVA:

- 1) Oseba ni bila stranka v postopku, čeprav bi to morala biti
- 2) Kršeno je bilo načelo zaslišanja stranke

SOJENJE NA SEJI: vselej v sporih o zakonitosti aktov volilnih organov.

5. ODLOČITEV

Upravno sodišče odloči o sporu s sodbo, o vprašanih postopka pa načeloma s sklepom.

Senat se posvetuje in glasuje brez navzočnosti strank in odloča z večino glasov. Zapisnik o posvetovanju in glasovanju podpišejo vsi člani in zapisnikar.

Sodba se lahko opira samo na dejstva in dokaze, o katerih so se stranke lahko izjavile pred sodiščem ali pred organi, ki so odločali v postopku za izdajo upravnega akta, razen:

- 1) Dejstvo ni sporno ali mu stranke niso ugovarjale
- 2) Zakon izrecno določa, da se lahko odloči brez predhodne izjave strank

1. ZAVRNITEV TOŽBE

- 1) Postopek pred izdajo izpodbijanega upravnega akta je bil pravilen, odločba je pravilna in na zakonu utemeljena
- 2) Izpodbijani upravni akt je nezakonit, vendar ne posega v tožnikovo pravico ali pravno korist
- 3) Postopek pred upravnim organom je bil nezakonit, vendar je sodišče v svojem postopku tako kršitev odpravilo
- 4) Izpodbijani upravni akt je po zakonu utemeljen, vendar iz drugih razlogov, kot so navedeni v upravnem aktu (razloge navede sodišče v sodbi)

2. ODPRAVA AKTA IN VRNITEV ZADEVE V PONOVO ODLOČANJE

- 1) Akta ni izdal pristojni organ
- 2) Na podlagi dejanskega stanja, ki je bilo ugotovljeno v postopku za izdajo upravnega akta, sodišče ne more rešiti spora, zato ker so bili zmotno presojeni dokazi, ker so ugotovljena dejstva v nasprotju s podatki spisa, ker so v bistvenih točkah dejstva nepopolno ugotovljena ali ker je bil iz ugotovljenih dejstev narejen napačen sklep glede dejanskega stanja in da je treba pravo dejansko stanje ugotoviti v upravnem postopku
- 3) V postopku za izdajo upravnega akta niso bila upoštevana pravila postopka pa sodišče v svojem postopku takih kršitev ni odpravilo in ni pogojev za zavrnitev tožbe
- 4) V postopku za izdajo upravnega akta je prišlo do zmotne uporabe materialnega prava pa ni pogojev za zavrnitev tožbe

Glede na vsebino zadeve lahko sodišče odpravi tudi druge akte, izdane v postopku izdaje izpodbijanega upravnega akta in zadeva se vrne v stanje, v katerem je bila, preden so bili odpravljeni upravni akti izdani.

Pristojni organ **mora izdati nov upravni akt v 30 dneh** od dneva, ko je dobil sodbo oziroma v roku, ki ga določi sodišče.

Pristojni organ ter vsak drug upravni organ, ki odloča o rednih ali izrednih pravnih sredstvih zoper nov upravni akt, izdan na podlagi sodbe sodišča, je **vezan na pravno mnenje sodišča glede uporabe materialnega prava in na njegova stališča, ki se tičejo postopka.**

3. UGOTOVITVENA SODBA

Izpodbijani upravni akt že izvršen in njegova odprava bi nesorazmerno posegla v pridobljene pravice ali pravne koristi posameznikov ali pravnih oseb.

5. ODPRAVA UPRAVNEGA AKTA IN ODLOČITEV O STVARI

- 1) **Narava stvari to dopušča in podatki postopka dajejo zanesljivo podlago ali je sodišče na glavni obravnavi samo ugotovilo dejansko stanje**, še zlasti, če bi odprava izpodbijanega upravnega akta in novi postopek pri pristojnem organu prizadela tožniku težko popravljivo škodo; izda pristojni organ potem, ko je bil upravni akt odpravljen, nov upravni akt, ki je v nasprotju s pravnim mnenjem sodišča ali z njegovimi stališči, ki se nanašajo na postopek.
- 2) **Pristojni organ v roku po odpravi ne izda upravnega akta in tega ne stori niti na posebno zahtevo stranke v nadaljnjih sedmih dneh, če stranka s tožbo zahteva od sodišča**, da odloči o pravici, obveznosti ali pravni koristi, in je to zaradi narave pravice oziroma varstva ustavne pravice potrebno. Sodišče od pristojnega organa zahteva pojasnilo, zakaj upravnega akta ni izdal. Pristojni organ mora pojasnilo sporočiti v sedmih dneh. Če tega ne stori ali če ga dano sporočilo po mnenju sodišča ne opravičuje, sodišče odloči o stvari, v nasprotnem primeru pa tožbo zavrže.
- 3) **S tožbo je zahtevana odločitev o pravici, obveznosti ali pravni koristi**, če tako določa zakon ali če je zaradi narave pravice oziroma zaradi varstva ustavne pravice to potrebno.

* MOLK ORGANA

Sodišče lahko **samo odloči o stvari** ali pa **naloži pristojnemu organu, kakšen upravni akt naj izda**, oziroma če odločba ni bila vročena, **naloži vročitev odločbe**.

* ODŠKODNINSKA ODGOVORNOST

Sodišče s sodbo **odloči tudi o tožnikovem zahtevku, da se mu vrnejo vzete stvari ali povrne škoda**.

Če odločitev o tem zahtevku zahteva ugotavljanje dejstev, ki bi pomenilo bistveno podaljševanje postopka v upravnem sporu ali če se postopek izdaje upravnega akta po sodbi nadaljuje, **lahko sodišče napoti tožnika, naj uveljavlja svoj zahtevek v pravdi** (pri odločanju o škodi pravdo sodišče ne more presojati zakonitosti upravnega akta).

* KVAZIUPRAVNI SPOR (POSEG V ČPTS)

Sodišče ima širša pooblastila in sme:

- 1) Ugotoviti nezakonitost akta ali dejanja
- 2) Prepovedati nadaljevanje posamičnega dejanja
- 3) Odločiti o tožnikovem zahtevku za povrnitev škode
- 4) Določiti, kar je treba, da se odpravi poseg v človekove pravice in temeljne svoboščine ter vzpostavi zakonito stanje

O prepovedi nadaljevanja dejanja in ukrepih za vzpostavitev zakonitega stanja, če nezakonito dejanje še traja, odloči sodišče brez odlašanja s sklepom, lahko pa po uradni dolžnosti začasno odredbo.

PRAVNA SREDSTVA V UPRAVNEM SPORU

1. PRITOŽBA

DOVOLJENOST PRITOŽBE:

- 1) Sodišče je samo ugotovilo drugačno dejansko stanje, kot ga je ugotovila tožena stranka, ter je na tej podlagi spremenilo izpodbijani upravni akt
- 2) Sodišče je odločilo v t.i. kvazi upravnem sporu

Pritožbo lahko vložijo stranke, ki so sodelovale v upravnem sporu na prvi stopnji v 15 dneh od vročitve prepisa sodbe strankam.

PRITOŽBENI RAZLOGI

- 1) Bistvene kršitve določb postopka v upravnem sporu
- 2) Zmotna uporabe materialnega prava ali zmotna presoje pravilnosti postopka izdaje upravnega akta
- 3) Zmotna ali nepopolna ugotovitev dejanskega stanja

V pritožbi sme pritožnik navajati nova dejstva in dokaze le, če izkaže za verjetno, da jih brez svoje krivde ni mogel navesti oziroma predložiti do konca glavne obravnave, če je postopek tekel brez glavne obravnave, pa do konca postopka na prvi stopnji.

ODLOČITVE VRHOVNEGA SODIŠČA RS

- 1) Pritožbo zavrže (nedovoljena, prepozna, ni vložila upravičena oseba)
- 2) Pritožbo zavrne (vsebinska presoja)
- 3) Sodbo razveljavi in vrne v ponovno odločanje
- 4) Sodbo razveljavi in samo odloči v zadevi

Vrhovno sodišče ne sme spremeniti sodbe sodišča prve stopnje v škodo stranke, ki se je pritožila, če se je pritožila samo ona.

2. IZREDNI PRAVNI SREDSTVI

1) REVIZIJA

14. septembra 2017 začne veljati novela ZPP-E, ki določa, da se črtajo 83. člen in 86. do 91. člena ZUS-1. Za ureditev revizije je potrebno uporabiti tudi ZPP (subsidiarna uporaba na podlagi člena 22/I ZUS-1).

Zoper pravnomočno sodbo lahko stranke vložijo revizijo - samo še t.i. dopuščena revizija (mogoče je pričakovati odločitev o pravnem vprašanju, ki je pomembno za zagotovitev pravne varnosti, enotne uporabe prava ali za razvoj prava preko sodne prakse):

v 15 dneh po vročitvi sklepa vrhovnega sodišča o dopustitvi revizije.

Sodišče dopusti revizijo, **če je od odločitve vrhovnega sodišča mogoče pričakovati odločitev o pravnem vprašanju, ki je pomembno za zagotovitev pravne varnosti, enotne uporabe prava ali za razvoj prava preko sodne prakse.** Sodišče dopusti revizijo zlasti v primerih če gre za pravno vprašanje, glede katerega odločitev sodišča druge stopnje odstopa od sodne prakse vrhovnega sodišča,

ali če gre za pravno vprašanje, glede katerega sodne prakse vrhovnega sodišča ni, še zlasti, če sodna praksa višjih sodišč ni enotna, ali če gre za pravno vprašanje, glede katerega sodna praksa vrhovnega sodišča ni enotna.

O dopustitvi revizije odloči vrhovno sodišče na podlagi **predloga** stranke za dopustitev revizije (vložiti **v 30-ih dneh od pravnomočnosti**)

Razlogi: absolutne bistvene kršitve določb postopka v upravnem sporu in zmotna uporabe materialnega prava. Revizije ni mogoče vložiti zaradi zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja in v sporih zoper akte volilnih organov za državne oziroma lokalne volitve.

Izpodbijano sodbo revizijsko sodišče preizkusi samo v tistem delu in glede tistih konkretnih pravnih vprašanj, glede katerih je bila revizija dopuščena. Stranke smejo navajati v reviziji nova dejstva in predlagati nove dokaze samo tedaj, če se nanašajo na bistvene kršitve določb pravnega postopka, zaradi katerih se lahko vložijo revizija.

POOBLASTILA VRHOVNEGA SODIŠČA: VSRS odloča brez obravnave. Revizijo lahko zavrne kot neutemeljeno, razveljavi izpodbijano sodbo ter in vrne zadevo v novo sojenje ali pa spremeni izpodbijano sodbo. Lahko tudi ugotovi ničnost.

2) OBNOVA – Ni bistvenih sprememb glede na druge postopke.

IZVRŠBA

V primeru odprave akta ali ugotovitvene sodbe izvršba ni potrebna.

Sodba, s katero sodišče nadomesti upravni akt, se izvrši po **določbah ZUP**.

Po določbah Zakona o izvršbi in zavarovanju se izvrši začasna odredba, s katero se začasno uredi stanja glede na sporno pravno razmerje, začasna odredba v t.i. kvazi upravnem sporu ter sodbe sodišča, s katerimi se naloži obveznost državi, lokalni skupnosti ali njunim organom ali organizacijam.

Če se izvršba opravi proti državi, lokalni skupnosti ali njunim organom ali organizacijam, mora sodišče, ki je pristojno za izvršbo po Zakonu o izvršbi in zavarovanju, pred izdajo sklepa o izvršbi organ oziroma organizacijo o nameravani izvršbi **obvestiti s pozivom, naj se izvršbi izogne s prostovoljno izpolnitvijo obveznosti** *(ni potrebno pri začasni odredbi)*. Rok za prostovoljno izpolnitev **ne sme biti daljši od treh mesecev**.

Izvršba ni dopustna na stvareh, ki so javno dobro v lasti države oziroma lokalne skupnosti in tudi ne na stvareh, ki so nujni pogoj za izvrševanje javnih nalog.

HVALA ZA POZORNOST